

Razstrelba v tovarni zahteva mnoge žrtve.**MEDEV, 5 SMRTNO RANJE-
NIH, 34 POGREŠANIH.**

Tovarna za sladkor v razvalinah, škoda velika.

New York, N. Y. — V tovarni American Sugar Refining kompanije je nastala razstrelba, ki je bila enega delavca, pet smrtno ranila, 34 jih pa pogrešajo. Tudi po eksploziji je nastal ogenj, ki je zavil podrtine v plamen, ki je zastavil pot delavcem iz podrtin.

Kapitalistično časopisje je takoj zagnalo krik, da je razstrelba namiljena, ki je napravila en milijon dolarjev škode. V tovarni so namreč izdelovali sladkor za hrano.

Takoj po razstrelbi so prihiteli pogajalci od vseh strani, da pogajajo ogenj. Izjavili so, da bo vse ur, preden se podrtine toliko ohladi, da bo mogoče preiskovati jih po delavskih žrtvah. V podrtinah so našli pet delavskih mrtvih in eno roko.

Kasneje poročilo dostavlja, da je eksplozija dogodila v delavnici za kondenzacijo. Pravijo, da je niso dognali, če je eksplozijo povzročil sladkorni prah, ki ga je metila pokvarjena električna žica, ali če je počila debela cev za kondenzacijo.

Po eksploziji je takoj nastal ogenj in prestrašeni delavci so bežali proti izhodu, medtem ko je delavnica za kondenzacijo praskala. Delavci so bežali, kar so mogli iz postelja in pri tem so strahom kričali vsled bolečin, ki so jih povzročila hude opekline.

Nevarnost je bila velika, da se požar razširi še na bližnje hiše policije, ki je bližnjih hiš izgnala sto družin, ker se je bilo bati, da ogenj preskoči tudi nanje.

USPEH JAVNIH MESTNIH TRŽNIC.

Dallas, Tex. — Mesto je odprlo štiri tržnice, na katerih so farmarji direktno prodajali konzumentom. Uspeh je bil tak, da je mesto sedaj odprlo še sedem tržnic.

Z javnimi tržnicami so zadovoljni farmarji in konzumentje. Farmarji zdaj dobe višje cene za pridelek, ker prodajajo direktno konzumentom mesto prekupeem, konzumentje pa dobe kljub temu blago še po nižji ceni, ker jim ni treba plačevati profita prekupeem.

DRUŽINA JE UTONILA.

Springfield, Mo. — 40letni farmar Sam Tippon se je hotel z vozom prepeljati čez reko južno od Cuccall Springsa. Na vozu je imel ženo, trimesečno dete, osemletnega sina in Sam Foxa, brata njegove žene.

Še preden je prišel z vozom sredi reke, je voda spodnesla konje, in voz in konji so šli po reki navzdol. Sam Fox je pograbil osemletnega dečka in je z njim priplaval na obrežje, Tippon, žena in dete so utonili.

Tippon je bil dober plavalec, in mogoče bi bil rešil ženo in dete, da ga ni voda vrgla ob deblo s tako silo, da je dobil zelo hudo poškodbo na glavi.

GOVERNER HOČE NADOMESTITI MILICO Z DOMAČO STRAŽO.

Denver, olo. — Governer Gunn je v državnem vojnem svetu predlagal, da se uvede domača straža, ki nadomesti milico, kadar bo poklicana v zvezno službo.

Vsa četna imajo dve metodi za rekrutiranje domače straže. Po prvem načrtu bi služili le prostovoljci v domači straži, po drugem pa bi bila služba obvezna za vse telesno sposobne fantje in moške. Vojni svet se do sedaj še ni izvil, kateri načrt je prikladen.

Zadružništvo v Rusiji se prav lepo razvija.**ZADRUŽNA DRUŠTVA ŠTEJEJO 11,000,000 ČLANOV.**

Zalagajo družine in armado s potrebščinami.

Washington, D. C. — Vojna ni v Rusiji strmoglavila le stari režim in odpravila carja, ampak je tudi pospešila razvoj zadružništva. Konzumne zadruge štejejo sedaj 11,000,000 članov, oskrbujejo armado z živili in obleko, skrbijo za begune iz okupiranih krajev in družine mož, ki so bili poklicani v vojaško službo.

Zadružno gibanje je v Rusiji staro 51 let. Prva zadruga je bila ustanovljena leta 1865. V prvih 40 letih je bil razvoj zadružništva zelo počasn. V zadnjih desetih letih je bil razvoj bolj hiter, odkar je izbruhnila vojna je postalo zanimanje med ruskim ljudstvom tako veliko za zadružništvo da danes zadruge štejejo 11, 299, 404 članov, in da lahko rečemo, da je sedaj zadružništvo najbolj razvito v Rusiji.

Kmečke zadruge posojilnice štejejo 9,519,445 članov, produktivne in konzumne zadruge 1,550,000 članov, majhne poljedelske zadruge pa 280,000 članov.

V Sibiriji so ruski kmetje osnovali zadruge mlekarne in sirsarne že v letu 1894, v katerih izdelujejo produkte iz mleka. Potem imajo zadruge za nakup poljedelskega orodja, potrebščin in razpečevanje poljskih pridevkov. Poiskuse so tudi napravili z zadružno transportacijo.

V južni Rusiji je mnogo zadružnih mlinov in žitnic, v katerih meljejo in hranijo žito.

Odkar je izbruhnila vojna, pristopajo novi člani v zadruge, organizirajo pa tudi nove zadruge, kjer jih še ni. Tako je rusko ljudstvo našlo odpravo proti oterumom, ki so hudo odirali ljudstvo v Rusiji, ki niso nič bolj "človekoljubni" ljudje kot oteruhi v drugih deželah.

FARMARJI NASPROTUJEJO ANEKSIJI PO VOJNI.

Grand Forks, N. D. — Nestrankska liga v Severni Dakoti je sprejela resolucijo, v kateri pravi, da ameriška vlada zahteva od zaveznikov, da naznanijo mirovne pogoje, ki pa morajo biti taki, da ne zahtevajo aneksije, odškodnine, kontribucije in se ne vmešavajo v samodoločbo narodov in ki soglašajo z načeli, ki jih je proglasila nova ruska demokracija.

Nadalje zahtevajo v resoluciji odpravo tajne diplomacije, ker tajne pogodbe, ki so jih sklenili kralji, predsedniki in drugi vladarji, če jih drže ali prelomijo, ne da bi kaj vedelo ljudstvo o njih, ugrožajo mir in prijateljske zveze med narodi.

Zahtevajo tudi, da se pritegne milijonarje in multimilijonarje k nosenju vojne butare, in da se ne sme omejitvi svobode govora in tiska, ki je ščit svobode.

Končno priporočajo, da se morajo po vojni uravnati mednarodne razmere na temelju prave demokracije. Družabno gospodarstvo je treba preosnovati na novi podlagi. Privatni monopoli morajo izginiti, finance, kredit in naravni zakladi morajo preiti pod javno upravo, to je v splošno ljudsko last. Odpraviti se morajo borze in špekulacije v vseh vrst.

RUDARJEVA USODA.

Rackville, Ind. — V rudniku Batthy blizu Nyesville je razstrelba ubila 26letnega rudarja W. Coddena. Preslišal je svarilo strelica.

V SMRT IZ STRAHU, DA POSTANE VOJAK.

Fond Du Lac, Wis. — 23letni poljedelski delavec Martin Wolven se je obesil iz strahu, da ga pokličejo k vojakom.

Kapitalistom ni všeč živilska predloga.**INDIREKTNO JIM POMAGAJO NEKTERI SENATORJI.**

Živilska predloga je špekulantom trn v peti.

Washington, D. C. — Mogočni kapitalistični interesi so v Washingtonu na delu, da pokopijejo živilsko predlogo, jo zavlečejo, ali pa tako spremene, da ne bo zadela tistih; za katere je namenjena. Nemogoče je vsakemu v tej dobi splošne draginje in oterumstva zahtevati, da senat zavrne živilsko predlogo. Taka zahteva bi povzročila sum, da zagovarja špekulativno oterume, zategadelj prihajajo nanjo z napadi od strani in pri teh napadih govore o vsem, le o tem ne, da je treba trdo prijeti špekulante in ljudske oterume, ki z neznosno visokimi cenami diktirajo ameriškemu ljudstvu, kaj sme živati.

V senatu se je spril na živilsko predlogo senator Reed iz Missourija, ki si je za cilj vzel Hooverja, ki ga predsednik namerava imenovati živilskim upraviteljem, ko bo predloga sprejeta.

Senator je prišel svoj napad z visoko bobnenimi frazami. Dejal je: "To je moč, kakršne še do sedaj ni imel kralj, je večja, kot jo ima kajzer, je moč, kakršne še Cezar ni poslužil v podjarmljenih deželah v najbolj krvavih dneh rimskega despotizma."

To je moč nad življenjem in smrtjo. To moč bodo izročili agentom brez imena, ki jih izbere predsednik. Vstopijo lahko v hišo in povedo gospodinji, kako naj peče kruh; lahko diktirajo ameriškemu ljudstvu, kaj naj je.

Ko je senator Reed govoril o ameriškem ljudstvu, kateremu bodo vkazovali vladni agentje, kaj naj je, je imel v mislih milijonarje, industrialne kneze, borziane in špekulante. Bal se je, da pridejo časi, če bo predloga sprejeta, da bodo tudi tem gospodom ukazali, kako naj žive, ki danes milijonom delavcem v Ameriki zapovedujejo, kako naj žive in se oblačijo.

Gentleman iz Missourija, ki pravi, kako strašna moč vsebuje živilska predloga, zakaj ne vidi strašne moči kapitalistov in trustovcev, ki jo izvajajo nad delavci, če ima tako tanko vest, da mu ne dopušča, da bi glasoval za postavko, ker se boji, da vlada dobi skozi njo preveliko moč. Vpravi pred par dnevi sta bila dva štrajka, kaj o delavcih ustreljena in devet delavcev obstreljenih, ker so zahtevali, da se jim plača toliko povisa, da ne bodo pri trdem delu še gladu umirali. Ali ni čital gentleman iz Missourija o tej moči, ki mori sestradsane delavce? Zakaj ne nastopi proti tej brutalni sili, če mu je res ameriško ljudstvo pri srcu? Lahko je razumeti zakaj! Umorjena sta bila siromasna delavca, kompanijski nadzorniki niso streljali na milijonarje, borziane in špekulante z živili. Ne, teh ni bilo tam, ko so pokali samokresi kompanijskih barab.

Živilska predloga bo zadela špekulante in borziane, ameriško ljudstvo bo oteto iz kremljev brezvestnih špekulantov in prekupeev, in to je menda vplivalo na živce gentlemana iz Missourija, da je v hitri zamenjavi milijonarje, trustovce, borziane, špekulante in druge trote v človeški družbi z ameriškimi ljudstvom ki gara in dela in je v imenu tega ljudstva protestiral proti predlogi.

MESTO DOBI SVOJO TOVARNO ZA LED.

Arlington, Ga. — Meščani so s splošnim glasovanjem odobrili zadolžnice za gradnjo tovarne za izdelovanje umetnega ledu. Farmarji v okolici so silno zainteresirani, da mesto zgradi svojo tovarno za led, četudi niso imeli pravice, da glasujejo o izdaji zadolžnic.

Rovarsko delo nemške vlade v novi luči.**URADNA NEMČIJA SOVRAŽI VSE, KI SO JI NA POTU.**

Zgradila je pot iz Hamburga do Perzijskega zaliva.

Washington, D. C. — Na zastavni dan je predsednik izrekel svarilo da imajo narodi v vojni z Nemčijo le dvoje na izbiro: Ali sprejmejo mir, ki jim ga narekuje brezdušni militarizem, ali se pa bojujejo, dokler ne padeta avtokracija in militarizem.

Predsednik je dejal, da pruski militaristi intrigujejo na zelo zvit način za mir, da se obvarujejo na zunaj poraza, doma si pa ohranijo zaupanje.

Citiral je izzivanje in intrige nemške vlade, ki so prstile ameriško republiko, da je proglasila vojno stanje, da se obvaruje za bodočnost. Svaril ni le Združenih držav, Rusije in drugih alirancev pred nevarnimi nemškimi mirovnimi intrigami, ampak je priporočal Američanom, naj se ne dajo vjeti v zanke oficijelne Nemčije, ki skuša zanesti razdor med ameriško ljudstvo.

Priznal je, da je oficijelna Nemčija izvedla skoraj svoj program, ker je gospodarica med Hamburgom in Perzijskim zalivom. Govoril je, kako je znala oficijelna Nemčija vse nenemške narode — Čehe, Ogre, Hrvate, Srbe, Turke itd. — spraviti pod svoj vpliv, da se spopolni sanje v Berlinu. Na rodi niso želeli biti združeni na ta način pod menškim vplivom, ampak so hoteli sami odločiti o svoji usodi. Strahovali so jih le o orokjem.

Citiral je Avstrijo, ki ni od začetka vojne, delala iz lastne inicijative ali tako kot je ljudstvo želelo, ampak se je morala pokoravati diktaturi v Berlinu. Ljudstvo želi mir, pa ga ne dobi, dokler mu ga ne dovolijo v Berlinu. Tako zvanje centralne sile, so ena sama sila. Srbija je v njenih kremljih, Bolgarija se je podvrgla, Rumunska je pogažena. Turška armada služi Nemčiji, nemške boje ladje pred Carigradom pa o pomintjajo turške državljane s topovi vsaki dan, da imajo sprejemati ukaze iz Berlina.

Omenil je, da hoče oficijelna Nemčija z mirovnimi intrigami zmešati one, ki so za to, da se narodni sami vladajo. V te svrhe izrablja liberalne elemente in socialiste, katerim gorje, če triumfira Prusija, ki jih zmelve v prah. Revolucionarji v Rusiji bodo odrezani od zapadne Evrope, vstala bo protirevolucija, ki bo dobila podporo. Ljudstvo v Nemčiji bo izgubilo priliko za svobodo, in vsa Evropa se bo oboroževala za zadnji boj.

DELAVCI V ŽELEZNIŠKIH DELAVNICAH SO IZVOJEVALI OSEMURNI DELAVNIK.

Decatur, Ill. — Zastopniki delavcev, ki delajo v delavnicah Wabash železnice, so z družbo podpisali novo pogodbo. Po novi pogodbi dobe vsi delavci povikano mezdo za pet centov na uro, vajejci za 2 1/2, za nadčas dobe čas in pol, delovni čas pa znaša le osem ur dnevno.

Strojniki so zastavljali pred tedni, ker se družba ni ozirala na njih zahteve. Stavka je zdaj končana in po novi pogodbi dobi povikano mezdo in osemurni delavnik 3,000 delavcev.

ŽETEV V OKLAHOMI JE V POLNEM TIRU.

Guthrie, Okla. — V tem delu države povsod žanjejo in mlatijo pšenice. V tem okraju bo dal akker približno petnajst bušijev pšenice; v okrajih, ki leže vzhodno od tukaj, okoli dvajset bušijev na akker, v okrajih na zapadu pa po akker, v okrajih na zapadu pa po dvajset bušijev na akker. Žene in dekleta pomagajo pri žetvi in mlatvi.

Ruski delavci in njih mirovni pogoji.**ZAHTEVAJO MIR BREZ OSVAJANJA TUJE ZEMLJE.**

Narodi naj sami odločajo o svoji usodi.

Petrograd, 15. jun. — Ameriški komisarji so se formalno seznanili z ministri provizorične vlade in pripravili so na konferenco, toda nezadovoljnost napram Wilsonovi not, ki se izraža v gotovih krogih, jim dela težkoče. Oficijelno glasillo delavsko-vojaškega sveta kritizira noto in pravi, da se Wilson moti, če misli, da bodo njegove ideje našle odmev v sredi revolucionarnega ljudstva.

Ameriški poslanik Francis je obelodanil izjavo, rekoč, da ameriški pooblaščenec gorko simpatizirajo z revolucionarno Rusijo in da ni med njimi ne ene osebe, ki bi prišla v Rusijo z osebnimi, finančnimi ali trgovskimi nameni ali da bi se hotela vtikati v notranje zadeve Rusije.

Provizorična vlada je izkoristila sugestijo Anglije glede na revizijo pogodb med Rusijo in zavezniki in je povabila ententne vlade na konferenco v svrhu, da se pregledajo pogodbe in spremene, ako se pokaže potreba.

Eksekutivni odbor delavsko-vojaškega sveta je prejel pismo od poslaničev zavezniških držav, v katerem iščejo pojasnila z ozirom na prihajajočo mednarodno konferenco v Stockholmu. Na to pismo je eksekutivni odbor izdal sledečo izjavo:

"Ruska revolucija, ki je ustajala ljudstva ne samo proti tiranstvu carizma, temveč tudi proti grozotam svetovne vojne, je pritisnila na vse države nujno potrebo miru. Istočasno je ruska revolucija pokazala vsem narodom pot, po kateri se more priti do tega cilja, in ta pot je združitev vsega delavstva, ki mora preprečiti načrte imperijalizma in nadaljevanje vojne v interese bogataških razredov in sklepanje miru z aneksijami in vojnimi odškodninami.

Delavski razred v vseh državah lahko hitro pride do solidarnega sporazuma, ako je navdahnjen s svojimi lastnimi interesi in če se otrese aspiracij imperijalistov in militaristov. Evidentno je, da je mednarodna konferenca lahko odločilnega pomena v strašnem epohu bratske vojne, ako bodo delegatje prekinjeni s temi idejami. Nadalje je tudi evidentno, da vsa vprašanja, ki ste nam jih stavili, ne morejo prineesti razdora, niti imajo motiva za nadaljevanje vojne.

Ako delegatje na konferenci pripoznajo pravo, da ima vsak narod pravico sam odločiti o svoji usodi, tedaj bomo brez težav prišli do sporazuma, kako se ima uravnati vprašanje Alzacije-Lorena in drugih teritorijev. Dalje bo delavski razred, ko je enkrat prost v zavezne mržnje in nezaupnosti, s katero ga opajajo imperijalisti, z lahkoto spoznal opravičenost odškodnine, kakor tudi znesek te odškodnine državam, ki so bile opustošene valed vojne, ko je na primer Belgija, Poljska, Galicija in Srbija. Ali razumeti se mora, da ta odškodnina ne sme biti najmanj v zvezi s kakšnim tributom, ki ga tirja premagalec od premagane dežele.

Z ozirom na vaše želje, da bi se moral najprvo doseči sporazum med socialisti v ententnih deželah, odgovarjamo, da je to nepotrežno spričo tega, kako mi predpostavljamo rešitev problema. Mi smatramo, da konferenca more biti uspešna edino pod tem pogojem, ako se socialisti smatrajo zastopnikom samo delavskega razreda z enim samim ciljem: "Splošni mir."

VREME.

Danes gorkejšje vreme v Illinoisu; vetrovi od juga. Solnčni vzhod ob 4:14 a. m.; solnčni zahod ob 7:27 p. m.

Nemške čete so ostavile dve miliji zakopov.**PRI VARNETONU JE PRIČA-KOVATI VEČJIH BOJEV.**

Vreme ni ugodno za nemške čete v Flandriji.

ZADNJE VESTI.

London, 15. jun. — Britaki pomorni križar "Avenger" je bil torpediran v Severnem morju. — Mostvo je rešeno.

London, 15. jun. — Andrew Bonar Law je naznanil v nižji abornici, da se je vlada odločila, da izpusti iz ječe vse osebe, ki so bile na Veliko nedeljo aretirane v irski vstaji.

Berlin, 15. jun. — Vojni stan poroča, da so se nemške čete v Belgiji umaknile na dveh mestih. Britake čete so porinile Nemce nazaj med Hollebekom in pokrajino reke Douve in jugozapadno od Varnetona.

Washington, D. C., 15. jun. — Posojilo svobode je podpisano čez določeno vsoto. Ko so opoldne knjige zaprli, so zakladniški uradniki cenili, da je bilo podpisane posojila do \$2,500,000,000 in da mogoče naraste do \$3,000,000,000.

Po poročilih je bilo samo v New Yorku, Chicagu in Clevelandu in Bostonu podpisanih \$2,000,000,000 posojila.

Zakladniški tajnik McAdoo je podal sledečo izjavo:

"Posojilo svobode je podpisano čez določeno vsoto. Nemogoče je sedaj natančno oceniti vsoto podpisane posojila. Zakladniški departament nida poročilo, kakor hitro ga dobi."

Uspeh tega posojila je triumf demokracije. Je jasna izjava Amerike, da hoče izvojevati to vojno za svojo obrambo."

London, 15. jun. — Uradno poročajo, da so britiške čete danes izvršile nov napad v okrožju Messinesa in prodirle južno od tega mesta. Vse izbrane pozicije so okupirane.

Vsa Anglija danes pričakuje vesti o drugem Hindenburgovem "strategičnem izprazenju". Vojni urad naznanja o vročem bombardiranju s težko artilerijo, ki je sledilo umaknitvi Nemecev iz majhnega okoliša v Belgiji. Nemei so ostavili dve miliji zakopov med reko Lys in ypreškim kanalom. Njihove čete se zdaj zbirajo okrog Warnetona, kjer je pričakovati nadaljnjih večjih bojev nemške težke granate komaj dosežejo rob prve linije na novi angleški fronti, kar znači, da so Nemei umaknili svoje večje topove čale v ozadje.

Angleške čete izvršujejo obkrožajoče operacije naokrog Warnetona in vedno bolj pritiskajo na Comines. Oba imenovana kraja služita Nemeem kot manjši bazi na Flandrskem. Angleški armadi izvršno ustreza vreme, ki je pa toliko bolj nemilostno Nemeem. Nemške pozicije se zdaj nahajajo v r'z nah in dež bi bil Nemeem zdaj najboljši zaveznik; ker je pa se do vreme, lastno angleške čete vse ugodnosti za prodiranje proti sovražniku.

Angleži so večer napadli tudi na prvaški fronti, v okrožju Monchy in osvojili tri četrtnice milije zakopov na takzvanem "Infanterijskem hribu". Napad se je izvršil z bajoneti in Angleži so ujeli 175 mož.

Nemške čete v Belgiji so še vedno demoralizirane valed hudoga poraza na grebenu Wytschaete-Messines.

Pariz, 15. jun. — Vojni urad javlja, da je bilo večeraj zmerno topniško bojevanje na večjem delu fronte. Silovito bombardiranje je bilo v okolišu Craonne in južnoiztočno od Corbony.

Berlin via London, 15. jun. — Na Flandrskem in v Artoisu se nadaljujejo siloviti topniški dvoboji. Iztočno od Ypresa so naše Dalje na 3. str. 1. kol.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročninu: Zedinjena država (Ivan Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Owned by Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3. per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Aprila 31-17) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Billy se očitno norčuje iz vernih ovčič.

Billy Sunday si je s pridiganjem in reševanjem duš toliko zaslužil, da je rešil svoje telo in da lahko sedaj postaja aroganten in se očitno norčuje iz vernih ovčič.

Dnevnikarji so te dni pod naslovom "Billy Sunday" glumač prinesli o tem misijonarju tole vest:

"Billy Sunday, evangelist, postaja vedno bolj glumački". Do sedaj je bil zadovoljen, da je sprejel dohodke zadnjega dneva kot prejemke za njega. Ali sedaj nastopa kot glumač in zahteva najprvo denar.

List "Express" v Buffalu, kjer je govoril, pravi o njegovi spremenjeni trgovski metodi:

"Billy Sunday je proglasil sinoči novo postavbo. Do-kočavi napad na današnje cerkev, je dejal, da se ne more pritožiti, na kakšen način ljudstvo v Buffalu prispeva k trošku. Mislil je, da so bili nabrani darovi visoki, ali —

Zal, mi je, je dejal Billy, da vam moram pomoliti pod nos ponve za pobiranje darov, preden pričnem pridigati. Od sedaj morajo cerkve garantirati, če me pokličejo, da morajo plačati ves račun — vse troške, vsak cent — prvi dan. Dobiti morajo potrebni denar prvi dan pri nabiranju darov. Plačali bodo prvi dan, če ne, ne pridem v mesto."

Billy je postal aroganten, ko je spoznal, kako se na prvih mestih je sprehlja človeška neumnost in da so ljudje zaljubljeni v njegove klovniske predstave, ki jih cerkve imenujejo očiščenje grešnikov, odhod greha iz mesta itd. Billy nastopa v vlogi misijonarja, pridigarja, evangelista in izganjatelja greha iz mesta le za denar. Billy zahteva denar, preden natvzi svojo bajko o večnem pogubljenju in peklenem ognju. To dokazuje, da Billy ne verjame v to, kar pripoveduje, v široko pot, po kateri gredo grešniki v večno pogubljenje. "Ne zbirajte zlata in zakladov, ki jih moli in rja žro", je Krist dejal svojim učencem. Ali Billy zahteva najprvo zlato in zaklade, in če jih ne dobi, ne rešuje tudi grešnikov večnega pogubljenja.

Mnogi časniki so prav pošteno okrcali Billyja radi načina, po katerem oznanjuje njegov kričanski evangelij. Drugi časniki so ga hvalili, kovali v nebesa, kot modrijana vseh modrijanov, ker je priporočal delavcem skromno življenje in jim obljuboval rajsko veselje po smrti, če bodo na tem svetu ponižni in pokorni napram svojim gospodarjem.

Vedel tega ne zasluži Billy, ki je znal izrabiti vero za bogat vir dohodkov, da je iz siromašnega igralca z žogo postal bogatin, da ožigosamo le njega. Kritiko zaslužijo časniki, ki so temu evangelistu peli slavo in ga pozdravljali kot odrešenika sveta. Billy ni toliko zakrivil, da je vera postala zanj bogat vir dohodkov, ampak naj več so krivi tepci, ki so šli poslušat tega "modrijana" in so prihajali v ekstazo, ko se je pred njimi po klovnisko zvižal na odru in preklinjal, da se je delala tema, dasiravno Billy toliko razume o moralnih naukih, ki so bili pisani za tedanje dobo v svetem pismu, kot razume šakal, ki laja v puščavi, o solnčnem sistemu in vesemiru.

Da so Billyja prišle poslušat velike ljudske množice in da je prejel od mnogih "revnih na duhu", o katerih se nam zdi, da imajo več denarja kot pameti, katero denarja, je dokaz, da ima še mnogo ljudi med tistimi, ki verjamejo v boga in v kričansko doktrino, pamet kot otroci, katere je treba še poslati v otroški vrtec, da se jim pod vodstvom dobrih in izkušenih učiteljev razvijejo možgani, da jih ne bodo mogli voditi za nos klovnji kot Sunday in dobivati od njih denar. Delavci, ki imajo težke življenske skušnjave za sabo, so večinoma izostali od Billyjevih kapucinad, ker znajo misliti in ne potrebujejo drugih ljudi, da za zanje pripravljajo pot v nebesa.

Barnum, zvani lastnik velikega ameriškega cirkusa, je nekoč dejal, da svet hoče, da je varan, in čimvečji je humbug, čim večja je prevara, v toliko večji meri prihaja denar od tistih ljudi, ki hočejo biti varani. Billy je spoznal, da v ameriški republiki živi mnogo ljudi, ki se dajo potegniti za nos, in dal je slovo igri z žogo in se posvetil poklicu reševalca duš. Vedel je, da mnogo ljudi ljubi bolj hrup in klovnisko zvižanje kot logiko in resnico, pa je obesil svoj posel igralca z žogo na kljuko. In to mu je prineslo bogastvo.

Ce ljudstvo hoče uživati nezabeljelo zelje in kašo, mu zastoj ponujate najbolj okusna jedila. Billyja so prišle poslušat velike množice, ker je etični okus teh ljudi tak, da rajše poslušajo kletvine, jezik iz človeških nizih kot pa znanstvena predavanja.

Billyja so vatvarili ljudje, ne pa Billy ljudi.

Na kaj nam je treba paziti!

Kongres je sprejel postavbo, da se morajo vsi fantje in moške v starosti od 21. do 31. leta registrirati. Nihče ni bil izvzet od registracije v teh letih.

Zakon pravi, da vsakdo, ki se ni nalašč registriral, zapade ječi. Kajne, to je šlo mar vsem prebivalcem v Združenih državah. Ali registracija ni glavno v zakonu splošne vojaške obveznosti. Kaj pa je najvažnejše v splošnoobveznem vojaškem zakonu?

Nabori!

Za registracijo pridejo nabori. Vsak fant ali mož je imel pravico, da je pri registraciji navedel vzroke, zakaj želi, da bo izvzet od vojaške službe. Mogoče jih bo štiri-deset odstotkov izvzetih od vojaške službe radi telesne nesposobnosti in drugih vzrokov.

Po uradni cenitvi se je registriralo 9,500,000 fantov in mož, in iz teh bodo vzeli k prvi armadi 500,000.

Pri tem izbiranju je treba paziti, da ne bodo sinovi bogatinov oproščeni valed ničevnih vzrokov, majtem ko mogoče pri ljudskih sinovih tudi tehtni vzroki ne bodo držali.

Pri naborih mora vladati enakost, denarna mošnja ne sme odločiti, kdo bo vojak in kdo prost!

Ženske v prognanstvu v Sibiriji.

Vsak izmed čitateljev naj si predstavlja, kako bi mu bilo pri sreu, ko bi bival več kot deset let v prognanstvu v Sibiriji in kar naenkrat bi pa dobil poročilo, da je prost, da se lahko vrne v svoj domači kraj in med ljudi. Ako bi kateri bival deset let v zahodni Sibiriji v gorovju Nerčensky, bi gotovo vsakdo bežal iz teh krajev, kar bi ga noge nesle. Kajti ni la-bejšega kraja kot je ravno ta po-krajina. Tukaj so sami največji "hudodelci" iz Rusije, politični zločinci, kateri so se pregrešili zo-per državne postavbe. Pregrešili se je pa vsakdo lahko 10 ali sto-krat v enem dnevu v nekdanji caristični Rusiji. V tej naselbini prognancev je bilo tudi veliko žensk, katere so se istotako pregrešile zo-per državne postavbe in bile posla-ne v prognanstvo v Sibirijo. Veli-ko takih je bilo tukaj, katere so napravile atentate na kake visoke državne ruske uradnike.

V jako pusti pokrajini stoji ne-kako mesteca Akatui, v katerem je bilo deset takih političnih zlo-čincev. Ko je v Rusiji nastala re-volucija, je bilo prvo delo nove vlade, da pomilosti vse sibirske prognance. Hitro so poslali brzo-javke v vsa ta kaznjenaka tabo-rišča, da naj izpuste vjetnike. Ta-ko jo je dobil tudi gover, mesteca Akatui, kateri je imel deset takih zločincev. Toda v brzojavki je bi-lo samo osem imen. Tedaj se je pa osent pomiloščenih izjavilo, da bo-do toliko časa čakali, da bodo skupno šli domov, ker so bili tudi skupno v prognanstvu. In čakali so toliko časa, da je prišla druga brzojavka, v kateri sta bila tudi druga dva pomiloščena.

Nek ruski časnikar nam jako le-po pripoveduje, kaj so mu ti pro-gnanci vse pripovedovali o svo-jemu življenju. To dopisnik Pan-kratov po imenu, se je podal v Chita glavno mesto transbaikalske provincije v Sibiriji, da bi vi-del pregnahee iz mesta Akatui.

Ta spis bo gotovo vsakogar za-nimal:

"Prognanci iz mesta Akatui so bili poslani v hišo Brohnstela, ki stoji v neposredni bližini Chita, katere postojnica je sedaj že stara ženska in je bivala že več let v A-katui. Ko sem prišel v njeno hišo sem jo takoj vprašal:

"Govoril bi rad z Marijo Spi-ridonovo. Ali je Marija Aleksan-drova doma?"

"Ne," mi odgovori neka ženska s kratkimi lasmi in oblečena v be-lo jetniško krilo.

"Kdo ste pa vi?" jo vprašam.

"Izmailovičeva."

Spomnil sem se sedaj, da je gdč. Izmailovič vprizorila brezus-pešen bombni atentat na generala Kurlova v Minsku. Bomba ni eks-plodirala. Zadelo ga je ravno na tilnik in se je precej vstrašil, dru-grega žalega se mu ni prigodilo. Gdč. Izmailovič in njenega po-mačnika Pulekhova, je sodišče ob-sodilo na smrt. Pulekhov je bil o-česlen, ona pa je bila prognana v Sibirijo za vse življenje. Bivala je enajst let v prognanstvu.

Pripovedala mi je veliko o živ-ljenju v Akatui. Ona in Marija Spiridonova sta bile že oproščene 16. marea. Nek stražnik ji je pri-povedoval, da sta bila governer in načelnik poštne in brzojavne po-staje prejšnji večer dolgo časa skupaj in se jako živahno razgo-varjala o nekaterih stvareh. Nato je governer poslal po svojega taj-

nika, napisal brzojavko in odpu-slal. Ženske kaznjence niso vede-le, kaj naj to pomeni.

"Jaz bi rekla, da je revolucija izbruhnila v Rusiji in to je kar je poštar pravil governerju", je re-kla Izmailovičeva.

"Torej vi veste, kaj da se je zgodilo v Rusiji?"

"Ne veliko. Ampak mislimo. Tu kaj ne dobivamo redno časnikov. Nekaj številk zadnjih časnikov smo dobili pred kratkem. V eni številki je bilo objavljen umor Rasputina, v drugi Miljukova razkritje škandalov v palači. Mi smo dobro vedeli, da pridejo zme-šnjave in smo jih pričakovali. Ko se je vojna začela smo bile jako žalostne, toda to je šele začetek konca in smo vesele.

Ono jutro smo dobile malo no-tico na skrivaj od našega jetniš-kega učitelja, v kateri je stalo: Nikolaj se je odpovedal prestolu. Mihael je postal predsednik.

Tekom dneva smo dobili zavit-ke, katere nam je governer razde-lil v pisarni, ki je pa bil ta dan nenavadno dobre volje. Napram nam in ne tako razdražljiv kot navadno. Toda poveda: nam ni ni-česar. Toda zvečer, ko bi morali vsak v svojo ječo, kjer smo bili brez noč zaklenjeni, nam je rekel, da naj gremo v knjižnico, kjer nam je povedal, da smo prosti. Dobil je že prej brzojavko, toda ni mogel verjeti v splošno pomiloščenje in radi tega je vprašal br-zojavno svojega predpostavljene-ga, kateri mu je potrdil. Ravno malo prej je dobil brzojavni od-govor.

Tukaj nas je bilo poleg velikega števila kriminalnih še deset poli-tičnih zločincev, izmed katerih so bili trije samo za nekaj časa obso-jeji v prognanstvo, sedem nas pa za vse življenje. V poročilu iz Pe-trograda je bilo pomiloščenih samo osem. Oproščena pa nista bila Sakerman in Šumilovoj. Mi smo pa sklenili, da jih ne zapustimo in radi tega smo brzojavili v Pe-trograd. Ni dolgo trajalo in dobili smo odgovor, da sta tudi pomiloš-čena, da je bila prej samo pomo-ta.

Ko so ti politični kaznjenci od-šli, so kriminalni kaznjenci rekli "Srečno! Kaj bo pa sedaj gover-ner počel z nami, ko ste vi odšli." "Povratek iz Akatui" je nade-ljevala Izmailovičeva, "je bil rav-notak kot ko smo potovali tja. Prej in sedaj nam je ljudstvo pri-redilo ovacije. Dobro se, še spomi-njam, ko smo prišli leta 1906 v Omsk, nas je pozdravilo več kot 5000 oseb na kolodvoru. Našo es-korto so skril v postajnem skladi-šču, kajti bali so se prevelike mno-žice. In mi bi radi tega prav lahko vbežali, ko bi hoteli. Niti tajni po-liceisti se niso upali prikazati. Toda mi nismo hoteli tega storiti, ker bi gotovo naša eskorta začela streljati v množico. Načelnik naše eskorte nam je pozneje povedal, a-ko bi poskusili ubežati, bi on go-tovo zapovedal svojemu moštvu streljati."

Obe Izmailovičevi in Spiridono-va so šli nazaj v Akatui, kjer je ostalo še 150 kriminalnih kaznjencev. Nek kaznjence, Karpovič, se je namreč odločil, da mora ubiti ali pa umoriti governerja Bor-dulina. Ravno se je napotil v kn-jinjo po nož, s katerim je hotel zaklati governerja, ko je bil po-klican v pisarno, kjer so mu pove-dali, da je prestavljen k oddelku vrtnarjev. Umor je bil tako zača-sno prestavljen. Ta governer je nekdaž rekel: proti Sazanovu, ne-kemu prognancu:

"Dobro vem, da bodem ubit.

Toda najbolj se bojim bombe".

Velikokrat se je izrazil, da naj-težje gleda, ako je kdo raztrgan v kosce.

Z nami se ni tako postopalo, kot z ljudmi. Postopanje s kaznenci je bilo jako sirovo. Toda mi smo se znali pomagati proti takemu po-čenjanju in uljubili smo si zvesto-bo, da si bomo drug drugemu po-magali. Bili smo organizirani kot kaka korporacija. Podpirali smo drug drugega.

Governer Garin je nekega dne v zimskem času zapovedal neki žen-ski, da naj mu navozi vode iz bli-žnje reke, da se bode kopal. Ta reka je bila pol vrste oddaljena in samokolnica se je v sneg vdi-rala, tako da jo je bilo jako težko vleči. Radi tega je šla ta ženska k governerju in ga prosila, da naj jej da sani. Toda ni jej hotel da-ti. Ona pa tudi ni hotela pripraviti vode in posledica tega je bila, da se governer tisti dan ni ko-pal. Ko je videl, da nič ne opravi, ji je dal drugi dan sani in tedaj je pripravila dovolj vode, da se je skopal.

Ko je bil še governer Kyaskov, so ga nekega dne kaznjenci pro-sili, da naj jim dovoli, da dobiva-jo časnike in knjige. In ta jim je dovolil. Tedaj so ga pa nekega dne drugi njegovi prijatelji vpra-šali, zakaj da jim kaj takega do-pusti. "Nobena stvar jih ne more pokvariti in nič jih ne more izpre-obrniti. Pustimo jim, da berejo", je rekel governer.

Ravno ko sva se pogovarjala z Izmailovičevjo je vstopila drobna ženska in oblečena kot prava di-jakinja. Bila je Spiridonova, kate-ra je umorila Lushenovskega.

"Sanja, kaj pa delaš?" je vpra-šala Izmailovičevjo prav jezno.

In ta je odgovorila prav prlja-zno: "Nikar se ne jezi, Maruška. Razgovarjala sva se o tebi!"

Ženski sta se sploh bale kaj raz-pripraviti in posebno še, da bi pri-šlo kaj takega v časopise, posebno kakor se je Spiridonova izrazila, "da navadno ti Amerikanci na-pravijo strašen vrišek iz vsake ma-lenkosti." Kajti sklenili sta, da ne gresta naravnost v Petrograd, ker ne marata nobenih ceremonij in kakega posebnega vzprejema.

"Jaz postanem vsa zmešana pri takih stvareh. Jaz se ne morem v takih slučajih spoznati. Ko bi le vse pozabili v Petrogradu kar se tiče radi mene, bi takoj šla" je re-kla Spiridonova.

Ona je mirna in pametna žen-ska, kot so večinoma vse ženske v Akatui. Ne brigajo se veliko več za življenje, ker vedo, kakšna usoda čaka vse. Toda Spiridonova je pa v tem ožiru vsa druga. Ona je sploh središče vsega življenja v Chita. Sklicuje shode in obdržava govore. Govori z nekakim tempe-ramentom, da se mora vsakdo ču-diti. Vse svoje delovanje je sedaj obrnila na nadaljevanje vojne.

"Mi ne maramo tujeja ozemlja. je rekla, toda separatnega miru tudi ne moremo sklepati."

Govoril sem še neko drugo žen-sko, katera je bila oproščena in in se je nahajala v tej sobi. Bila je Anastazija Bitzenko, katera je ustmrila načelnika kazenske di-vizije v Saratovu, generala Sakha-rova. Pripovedovala nam je, kako se je general Sakharov skrival pred njo pod mizo. Ona ni vedela prav nič, da je bil v istem času tudi Stolypin v hiši. Prišel je ravo ob istem času, ko je bila razo-rožena. Končala je svoje pripove-in sicer:

Vojastvo je bilo ta dan vse po-polnoma brez uma in val so misli-li, da je Sakharova hči. Na potova-nju v Sibirijo so jo ves čas izpra-ševali: "Kaj je pa ona ženska, ka-tera je umorila generala Sakha-rova." Nihče ni mogel verjeti, da je ona umorila generala.

Toda smešnica ni prav nič za-bavala gdč. Izmailovič. Njen po-gled je bil nekako otožen toda vendar priazen.

Nobenega pravega občutka ni več v teh ljudeh. Naj bo še tak-a žaljiva zgodba ali pa žalostna, ne bodejo tega opazili na obrazu teh ljudi. Do malega vsi so že postali poponoma brezobčutni. Kot ne-kaka svirčena teža leži na sreu vseh. In to je radi bivanja v takih razmerah, kot so bili ti obsojeni. Večkrat se je z njimi slabše po-stopalo, kot pa z živalmi. Bojim se za njih bodoče življenje."

Tako piše Pankratov, kateri je obiskal veliko onih krajev, v ka-terih so bili obsojeni taki reveži. Govoril je z njimi in tudi spoz-nal njih dušo. —

DOPISI.

Lincoln, Ill. — Spomlad se časi bliža svojemu koncu in stopilo bo vroče poletje. Drobno prenehala prijeti svoje selice v zadnjih in oparnih ranah, preselili se bodo v pravi naravo, in zabavali se bomo v ei košatih hrastov in drugih ves. Dobro bi bilo, ako bi slovenska društva v takojšnji kolici dogovorila in bi skupaj redila kako veliko gozdno vo-co.

Bliža se mesec julij in bo leto dnij, odkar je nasto- "Glasilo" S. N. P. J. izhajalo vno. In ravno s tem je nasto- S. N. P. J. velik korak napre- Lahko rečem, da je v enem napredovala več kot za 3000 nov. Toliko napredka v tako kem času si ne more nobena ga organizacija pripisovati. tudi list "Prosveta" dobro duje in to le radi tega, ker je pravi delavski list. Gotovo je, da vsem ljudem ne uga-ja vstreza. Vsem ljudem pa je ne more vstreti, kako bi pa po-človek. Vse čast in hvalo mu- pa izreči sobratu uredniku in pravniku za njiju požrtvoval- Pozivljam vse rojake k združenih držav, da se narode dnevniki "Prosveto", kajti le- Vaš list, lastnina vseh člove- N. P. J. in radi tega bi bila nost, da podpiramo svoje po-je. To ni nobeno privatno je-tje, kot so drugi listi. Čim- go bomo podpirali tem bo. Torej na delo vsi sedaj letnici, odkar je začel izhajati, se dobi še toliko naročnikov, se je lanko leto do tega časa.

Kar se dela tiče v tukajšnji selbini, se ne smem pritožiti, se dela vsaki dan. Dela nam preostaja, toda denarja nam-več hitro zmanjka. Najbolj ve-sel, ko bi bilo ravno narobe, sicer da bi nam denarja preo-jalo in dela primanjkovalo, tem bi tako živeli kot "gospod kapitalisti, kajti tem denar ostaja in dela primanjkuje. da vdati se moramo v voljo ko-t nas ne kričanska vera, bomo prav lahko še — strah.

(Vseposod se ljudje prito-jo, kakšna draginja vlada. Jaz se moram pa pohvaliti, tukaj nimamo prav nobene- po taki ceni kot je bila let-eto. Kajti vsaka stvar je po kapitalistični lestvici pri kapitalistična nebesa, da ji-ko sami "reveži" uživajo, ne mi "bogatinji revščine."

Ko sem bil zadnjič na ob-pri mojih prijateljih tam nek- Coaltion, pri Nokomis, Ill. je je velika nesreča pripetila. Isem namreč čudne sanje in ne obnemem. Sanjalo se mi je reč, da sem se peljal brez vs- "luftbalona" proti nebesu, neko kraljstvo. Toda pred-škimi vrati, ko se hočem po-ti na najljubše življenje, pa zmanjka tal pod nogami in dem... v sreči priletel med me svoje prijatelje, kateri hitro peljali v lekarno, kjer je najboljšega lekarnikarja st- brina, kjer so me pozdravili s kimimi želočnimi kapljicami. Isem se pa zbudim. Ozrem se sebe in vidim, da ležim poleg stelje. — Še sedaj mi je žal, sem mogel biti tako neroden, sem se hotel posloviti od vs- spremljevalke na potovanje, ti nebesom, da sem priletel na to grešno zemljo. Pa že ne more pomagati.

Moja najsrčnejša zahvala je prijateljem v tamkašnji ob- za prijazno postrežbo in za na- njenost, kakor tudi vsem o- kateri so se naročili na list "Prosveto".

Našemu priljubljenemu "Prosveti" pa želim veliko ročnikov.

A. S. Luftherr

Detroit, Mich. — Na radijs- ni mesečni seji društva "Za ni slovenski Slovencev" je b- sklenjeno, da se v poletni do- se društvene redne seje vka- tjonedel je dopoldne ob devet- Radi tega opozarjam člane t- njegaj društva, da se odra- ta sklep in da se v polnem v- vdeležujejo društvenih se- 15-16.

Alko hočete razveseliti pri- lja s dobrim darilom, naroči- dnevniki "Prosveta", da se ob dolgih, zimskih večerih.

GOSPOD MIRODOLSKI.

Spisal Josip Stritar.

(Nadaljevanje)

"Poskusi, saj imamo dobrega; malo medu pa malo jutranje rose! Tako naj bi živele ženske; lepe, zračne bi bile kakor gorske Vile, ki plešejo o kresu v mesečnem svitu; šibke bi bile in tanke kakor osa čez pas, in morebiti bi jim s časom tudi izrasle peroti!"

"Meniš? O to bi bilo lepo, Breda; še danes poskusim, takoj za večerjo!"

"Jaz ne še, sama prej poskusi, videli bomo, kako ti tekne. A zdaj zopet resno besedo! Zdaj te imam, zdaj te pestim, ne izmuzneš se mi z lepa, če si še tako prizadevaš, kakor polzela riba iz pesti. — O ljubezni ti Radovan ne govori po volji!"

"Prav pametno govori, strašno pametno, tako trezno! Radovan je pravi učenjak! In kako se vede s svojo nevesto!"

"Romeo, Romeo! ta ti pleše po glavi; kakor mak tenak in šibak; v kraki svinliti suknjici z vihrajočim peresom za klobukom; drobne nožice, bele ročice, obličeje kakor mleko in kri; črne brkice pod noskom, žareče ustne vedno na smeh, tisti sladki, medeni smeh! Tako naj bi plesal in skakal okolo tebe, kakor golob okolo golobice, sladkal se ti in dobrikal: o j zvezda moja, sree moje! Zgori lepota, ogenj, ljubezen, poezija! In ponoči s strunami pod okno: 'Luna sije, klad'vo bije!'"

"Pred neznane srčne rane"; tako, tako, ljuba moja tetka! Kaj ve Radovan, kaj je ljubezen, kaj so rane? Pred neznane, zdaj neznane! Še rekel mi nikoli ni, da me ljubi; ljubiti rad me ima, to je vse; on ne zna ljubiti; tak ženin, tak ljubitelj! Prav praviš, kakega Romea mi je treba ali pa kakega Egmonta, Don Karla, Fausta."

"Otella, Karla Moora, da bi stal pred tabo junaško razkoračen, z rokami mahal, na prsi se tolkel, lase si roval, stiskal pest, grozil se in rotil in lomstil in slednjič potegnil brdiki meč ter zasadel ti ga v prsi s krepko, junaško roko — o j sladko smrt od ljubeče roke! Srečna Desdemona!"

"Ali pa Amalija, Lujiza! Take poetične smrti se meni ni bati; Radovan nima sree, da bi jagnje zahodel!"

"Vidiš, draga moja, to je vse prav lepo v pesmih, romanih, na odru; tudi jaz časi rada gledam take pesniške podobe, kakor smo radi poslušali otroci pripovedke, ki nam so jih pravili stara mati: o zakletih kraljevičih, povodnjih možeh in o zmajih z demantom v glavi. Ali nikoli nam ni prišlo na misel, da bi iskali takih prikazni v navadnem življenju. Meni se zdi, draga moja, da ti malo prerada tješ v takih knjigah, ki nam predčujejo svet v neki drugi, pisani luči. Več, kako smo gledali časi otroci skozi košček modrega, rdečega ali rumenega stekla; kako čudno lepo je bilo videti nebo, gore in drevesa! Slednjič smo pa vendar kmalu pustili to orodje in gledali svet s prostim očesom. Pesniki nam vedno kažejo in prav lepo, razveseljivo kažejo, kako se ljubi; ali kako se živi, kako se kruha služi, tega nas ne uče."

"To bi bila lepa poezija!"

"Saj ne pravim, da naj nam ravno to kažejo; vendar zdi se mi, da bi bila poezija lahko nekako bolj v zvezi z dejanskim življenjem, da bi pesniki ne opevali vedno ljubezni, strasti, junaštva; da bi ne bilo tako rekoč dvojnih zakonov poštenosti, čednosti in pravice, drugih v poeziji, drugih v življenju. Zdi se mi, da naj bi se pe-

— Kar treba je pri hiši,
Za hleve treba, treba je na polji!"

"Prav, da me zavračaš, da ne govorim o stvarih, katerih ne umem. A to nič ne de, to ni v nikaki zvezi z najinim pravim pogovorom. Z Radovanom nisi zadovoljna, ker ne ljubi kakor se ljubi v romanih, ker se ti ne dobroka, ne zdi huje, ne dela zaljubljenih pesmi. Radovan je mož, ki zanika vse tiste igrače in otročarije."

"Ali do poroke bi smel vendar biti malo gorkeji, saj potem je tako konec vse poezije!"

"Potem se še le začne prava ženska poezija. Imeti dobrega, pometnega moža, ki ga vse spoštuje, prijetno domačijo, otroke — o kaj si more lepšega želeti ženska sree!"

"Oj ti ljuba modrost, kako modro govoriš in učiš! Samo da ne bi bila jaz tako trdoglava učenka! Ti pa Radovan, to bi bil zakon, ena misel, ena želja, ena volja; ena duša v dveh telesih!"

"Ravno nasprotno; ti pa Radovan, to bo zveza po volji božji, to bo lepo soglasje. Ti si kakor ustvarjena za Radovana in on zate; njemu je treba take žene, in tebi takega moža; nadomestovala in dopolnjevala se bouda, kakor on pravi, da hode lepa celota. Kdor bi te slišal tako govoriti, bil bi v strahu zaradi tvoje prihodnosti: jaz se nič ne bojim, ker te poznam. Vse tiste sanjarije bodeš pustila za sabo, stopivši čez prag novega domovja."

"Torej odvezo imam; kaj pa za pokoro? Po nagih kolenih na Grič! Seveda, kadar bo lepše vreme! Grešila sem, prosim, odpusti; poslušna ti bom in pokorna, moj ženin, moj mož, moj gospod! Ali je prav tako?"

"Na Grič ti ni treba hoditi ne po kolenih ne po nogah, tudi ne tako govoriti. Samo, kadar pride, podaš mi prijazno roko in rečeš: Ne bodi hud, Radovan! Je več, saj nisem mislila tako hudo."

"Ne bodi hud, Radovan! — ponavljala bode molitvico tako dolgo, da si jo vtisnem v glavo."

"Žena mora vselej prva odjenjati možu."

"Oho! Potlej seveda lahko vlada mir in sprava v zakonu. Torej zdaj je vse pri kraju, vse poravnano?"

"Samo pametna mora biti zaprejš, da ne

bode zopet kake zmešnjave; zdaj je vse dobro!"

"Amen!" oglašil se oče. Duri so bile odprte in slišal je zadnje besede. "Lepo te uči sestrica, ljuba moja Zora; le njo poslušaj in vse bode dobro. Povedala ti je, kar sem imel na srcu, zato mi ni treba govoriti, kakor bi bila moja dolžnost. Gospa Jarinova je pametna, poštena žena, vsega spoštovanja vredna; vendar — moja želja ni ravno, da bi bila ti kedaj prav tako."

"Odpustite mi, prosim oče, ne bočem vas več žaliti."

"Ti si dobro dete, ljuba Zora, Bog ti daj srečo! — Zdaj nekaj novega. Nič mi ni prav po volji: a kaj se hoče? sosedstvo ima svoje dolžnosti, katerim se ni vselej izogniti. Dobil sem ravno pismo od gospe; prosi nas, da jo obiščemo nočoj. Njene sestre sin je prišel iz mesta, popotoval je po svetu; in rada bi nas seznanila z njim. Spodobilo bi se sicer, piše, da nas ona prej obišče z njim, a tolaži se, da mi v takih začevan nismo tako na tanko; in to je tudi res. Glava jo malo boli in ne upa si iz hiše v takem vremenu; prav veselilo bi jo, pravi, ako pridemo. Kakor pravim, nič mi ni prav ljubo; vendar pojdemo, da ne bo zamere."

"Ali je Radovan tudi vabljen?" vpraša Breda.

"To se ve da, tudi! sporočiti mu bo treba, da naj pride, ako ga je volja; jaz imam malo upanja."

"Da bi le prišel, brez njega ni pravega veselja. Kaj praviš, Zora, ko bi šle kar same ponj; ali pa, ker je slabo vreme, piši mu ti, tako bo najbolje; Barba naj mu pa nese pismo."

"Kakor ti meniš, Breda," privoli Zora, ki je pač rada poprijela se priložnosti, da bi se spravila s svojim ženinom.

"Ali o ženski osvobodbi," reče Breda, "ne bode demo govorili, jefite, oče!"

"Rajši o lanskem snegu," odgovori ji oče, "ali pa o polzevi krvi in tičjem mleku!"

.....

Zopet je bila družba zbrana pri gospe Jarinovi; ali danes so sedeli v gradu, deževno vreme jim je branilo na vrt. Petero jih je bilo, kakor prvič; Radovan je bil prijazno ali odločno odgovoril, da ne pride, naj grejo sami v grad in dobro naj se imajo. Niso ga pogrešali, kakor je bilo videti, čemu pač? Namesto njega je bil Edvin, gospe Jarinove sestrane. Krasen mladenič je bil Radovanov namestnik; visoke, vitke rasti, gostih, kostanjevih las in temno žarečih oči; krepkih in vendar tako gibčnih vdol! Nekaj gosposkega, plemenitega je bilo v njegovem vedenju in dejanju, v vsej njegovi prikazni. Narava mu je bila podelila oni redki dar, katerega podeljuje samo svojim izvoljenim: vse mu je pristalo; vse je smel; vsako gibanje njegovo je nekako čudovito ugajalo očem. Bili so ljudje, ki so trdili, da vse zna, drugi nasprotno, da ne zna ničesar. Na kateri strani so bile največ ženske, na kateri moški, to uganiti, menimo ni težko. Toliko je gotovo, da si mladi Edvin ni nikdar glave belil Bog ve kako. Čemu neki? Za kruh se mu ni bilo učiti; oče mu je bil zapustil lepo premoženje, ki se je bilo še pomnožilo po zgodnji materini smrti. Glava mu ni bila polna raznih učenosti, katerih si pridobiva s trudom in potom mladina po šolskih klopek; ali izurjen je bil v vsem, kar lepša življenje. V plavanju in plesanju, v jahanju in bojevanju ni imel vrstnika. Bil je bistre glave, z lahka si je bil pridobil vsake vednosti toliko, da je lahko izhajal v sleherni družbi, ne samo ženski; ni se mu bilo bati pogovora z učenjaki, strokovnjaki, znal je poslušati, vpraševati in odgovarjati, naj se je govorilo o kateri koli stvari; povsod je bil doma. Učen ni bil, ali eno vednost, ki je neznana mnogemu učenjaku, znal je korenito: Edvin je znal živeti. Življenje mu je bilo življenje; njemu je kazalo samo prijazno svoje lice; njemu se ni nikdar bližala skitjučena žena, suha skrb, mnogemu prezvesta tovarišica! Vsaka cvetlica ob potoku je njemu cvetela; če je ni utrgal; veselil se je njene vonjave. Bil je dobrega sree, radodarne roke; vžival je rad in rad je vživati dalj. Da bi ogledoval in premišljeval trpljenje po svetu, ni imel ne časa ne volje; ali lahko je bilo najti pomoči pri njem. Sovražnika ni imel, rad ga je moral imeti, kedor ga je poznal. V družbi ni bilo boljšeega tovariša; kjer je bil on, tam je bilo življenje.

Ni torej čudo, da ga je rada imela gospa Jarinova, kakor svojega sina, in da je bila vesela njegovega prihoda. Z gospodom Mirodolskim sta bila hitro velika prijatelja; govorila sta o poljstvu in vinstvu, o Grkih in Rimljanih, o nemškem slovstvu in slovenskem; gospod Mirodolski se ni že dolgo tako prijetno razgovarjal. Družba, s konec nekako tiha, bila je kmalu živa in vesela, gospa Jarinova je bila izgubila ali pozabila svoje glavobole, dobre volje je bila nočes, kakor se spodobi dobremu družniku. Edina Breda se ni mogla nič prav udomačiti; videlo se ji je, da ji nekaj ni prav, da nečesa pogreša, večkrat se je skrivaj ozrla v svojo sestro, kakor da bi ji očitala, da je tako vesela, da tako zvesto posluša moža, ki je sedaj na Radovanovem mestu!

Zora je bila zares dobre volje; zakaj bi ne bila? Tako prijetno je govoril Edvin, tako zanimljivo je pripovedoval o svojem potovanju po Nemškem, Francoskem in Italijanskem; kako živo je popisoval kraje, mesta in ljudi! Videti je bilo, da ni potoval brez prida; tako razumno, tako navdušeno je govoril o umetnosti in o umetnosti. Srečni Edvin! Kolyiko je obhodel sveta, koliko je lepega videl, in ona, sirota, ni nikdar pogledala v svet izmed domačih gor! Srečni bogati ljudje! Vse je njihovo, česar jim požel arce; kakor ptice obletava svet, vstavljajo se v kraju, kateri se jim zdi najlepši, tam bivajo in vživajo lepo življenje, dokler se jim ne napase oko, ne naveliča sree! O da bi bila ona bogata, vživati bi hotela življenje, ki je tako lepo!

(Dalje prihodnjia.)

Staroklasicizem in politična vzgoja naroda.

Napisal Dr. Ivan Žmave.

Treitschke pripoveduje neke, da je od izvrstnih dijakov, svojih slušateljev zgodovine, mnogokrat ališal izpoved, da se v vsako polje povesti radi vglobijo, samo v stari vek ne, ki se jim je preveč pristudil valed filoloških dlakocepcev, učiteljev starih jezikov na gimnaziji.

Lor. pl. Stein izjavlja v predgovoru svoje knjige "Lehrbuch der Verwaltungslchre", da pravniki, na nemških gimnazijah in univerzah vzgojeni, niso kaj prida; priučee se pač dobro vsem distinkcijam rimskega prava, ne umejo pa najnavadnejših problemov državnostva ter moderne uprave, kateri so za javno življenje in blagostan narodov tako važni. Zato dandanes pravniki in akademični izobraženci sploh izgubljajo vpliv na vodstvo državnih funkcij; izpodrinili so jih praktični trgovci, tovarnarji in kapitalisti.

Take in podobne izjave bi dokazovale nam, da je paradokso, govoriti o važnosti klasičnih starin in klasičnih študij za politično ali državnoznanstveno izobrazbo modernih narodov. Res so tudi že začeli po raznih deželah gimnazije prestrojovati; na Madjarskem je grščina le še fakultativen predmet, na Pruskem se je agilni cesar Viljem II. sam postavil na čelo gibanju za preosnovo "staromodnih" gimnazij; rekel je, da humanistične gimnazije dandanes oživljeno niso v stanu; one kroge naroda, ki so k merodajnemu vplivu na življenje ljudstva in vrsti pozvani, tako pripravljati za ta visoki poklic, kakor to zahtevajo socialne zadaje naših časov. Šolska uprava na Pruskem grščino in latinščino potiska vedno bolj v stran, akoravno do enotne srednje šole kot ideala teh šolskih reformatorjev še niso dospeli; narobe, letos je celo stranka humanizma zmagala proti radikalnim preosnovateljem.

Slovenec sicer državnih gimnazij ne bomo izpremenili; vendar je za nas prezanimivo, stališče tega humanističnega učilišča vedno ocenjati. Saj večina naše višje, inae nepreštevilne inteligence dobiva na tem učilišču izobrazbo.

Kakršne so slovenske narodnogospodarske razmere dandanes, je pač vobče priznano, da so za sedaj Slovence najbolj potrebne praktične šole: mešarske, obrtne, trgovske, kmetijske itd.; s tem pa ni rečeno, da je na gimnazijah preveč Slovencev, ker sploh ni na nobenih šolah preveč Slovencev.

Brez ozira zgolj na naše ožje razmere je pa itak menda istina, da so gimnazije za usovršeno izobrazbo narodov za naše in pač tudi še za nekaj bodočih stoletij neobhodno potrebne; pristavimo pa takoj, ne gimnazije kot dandanašnja gramatikalno-formalistično izobraževališča, na katerih se naj mladi duhovi krepijo in osvežujejo — da govorimo s Treitschkejem — "v zdravilni kopeli staroklasične kulture".

In v toliko bo pač treba gimnazije reformirati, da postanejo izobražilišča poslednje vrste; zakaj okostenele, glavno le lingvistične gimnazije boljše morda res da izginejo s površja zemlje, ker je "corruptio optimi pessima".

Ni tu mesta, da na širje razpredamo napredek ovirajoči, pogubnosti učinek dekadentnih, na filoloških zunanostih lepečih latinskih šol, kakor so nam jih dala poslednja stoljetja. Hočemo samo na to opozoriti, koliko bi nam humanistične, pravi stari klasicizem razširjajoče gimnazije mogle ponujati, ako bi namreč bile gimnazije v prvotnem zmislu besede, na katerih se enakomerno in svobodno vadi duh in telo tako, da mladeniča ni sram nastopiti, če treba i "yyuvos", ne pa kakršne so te šole dandanes, ko si večina gimnazijskih gojencev mora prikrivati nagoto svojega duha z zaplatami aristov in zvenečih vokabulov morda še bolj sramežljivo nego svoje zanemarjene telesne ude z moderno neokusno obleko.

Kako izobražuje humanizem srce in značaj, tudi tega ne moremo tu razpravljati; najdovršenejši, takorekoč najzdravejši estetični ideali so doslej pač vedno pri starih, posebno pri Grkih.

(Dalje prihodnjia.)

SRCE FRANCOZA

(Slika iz sedanje vojne.)

(Konec.)

"Pozdravi v mojem imenu vas. Jaz sem se tam veliko naučil, vladati samega sebe in molčanja. Teško mi je, da moramo na Vas streljati. Ubogo zaslepljeno ljudstvo. Za koga krvavite? Za koga žrtvujete Vaše zadnje moči? Žrtvujete se za one, kateri Vas vedno tlačijo in izrabljajo. Pojdi in bodi svoboden."

Med tem ko mi je tako ljubeznivo govoril, očetovsko in bratsko, sem jaz že nož odprl in ga imel pripravljenega. Bliskoma sem ga potegnil iz žepa in zadržal mojemu "sovržniku" v prsa. Ostal je mirno na mestu, samo roke se je bolj tesno oprijel, da sem mislil, da me ne bode nikdar več izpustil. Toda naenkrat sem bil prost, on je omahnil in bil sem prost. Začnem bežati in za menoj slišim nekoga pasti in zakričati. Takoj začnejo drugi vojaki streljati, za menoj, toda nobena krogla me ni zadela. Prišel sem hitro v gozd. Pri begu sem si poškodoval nogo. Obležal sem v nekem mokrem jarku. Šele drugi dan sem se z veliko težavo vlekel k našim postojankam. In tedaj sem zbolel. Dobil sem mrzlico in grižo. bolehal sem štiri tedne.

Ko sem ležal v bolnišnici, se mi je začela vest vzbujati. Začel sem premišljevati iz katerega vzroka, da sem sovražil onega Nemca? Kaj mi je hudega naredil? Ali me ni ljubil kot svojega brata? Ali mi ni vedno in pri vsaki priliki izkazoval svojo ljubezen? In še sedaj, ko sem bil v njegovi oblasti mi je dal svobodo, da sem se lahko povrnil k svojim četam in se še dalje boriti za domovino? In kaj sem mu jaz povračeval? Zasmeh, sovraštvo, zaničevanje, in za plačilo za svobodo? Ne, ne smem dalje premišljevati, ... Proč te misli ... Sicer zblazni ... Bilo mi je kakor da bi imel razbeljeno železo na glavi. Sree mi je tolko v prsih, kot da bi me eden z največjim kladivom razbijal po prsih.

Ko sem ozdravil, sem se zopet povrnil na bojno črto, kjer sem vedno iskal smrti. Toca zaman. Ni se me hotela usmiliti. Toda smrt od krogle se mi je prečnatna zdela. Kjer je bil kakšen bajonet na napad, bil sem vedno med prvimi, da bi umrl najgrozovitejši smrti. Toda zaman sem jo pričakoval. Danes se me je vendar usmili. Zadel me je krogla in kmalo bode rešen mojega mučeništva. Odpustite mi!"

Obrazil sem mu mrzel pot raz čela. Črez nekaj časa zapade v delirij. Zjutraj, ko se je v daljavi začela bitka, je zopet odprl oči, pogledal me mlo prosee in skoro z neslišnim glasom rekel: "Moj brat."

Te besede so bile zadnje. Zatisnil sem mu oči ...

Zunaj je pa vihrala vojna nevihta, ljudje so se klali in morili drug drugega. In kakaj? Ranjenci pa leže mirno drug poleg drugega, Nemec poleg Francoza, sovraštvo je minulo. Toda, ko bodo zopet zdravi, ali ne bodejo zopet nadaljevali ...

Tudi meni se je začelo vrteti v glavi. Oj bratstvo, enakost in svoboda, kje si?!

Chikaške vesti.

Skopuh. — V sredo popoldan je prišel v okrajno bolnišnico slabobolečen mož in zahteval, da naj ga vzaamejo v bolnišnico, češ da je bolan na ledvicah. Imenoval se je Joseph Krtič. Uradniki so se ga res usmili in mu odkazali posteljo. Ko so pa pregledovali njegove stvari, so našli med drugimi neko jako oguljeno hranilno knjižico glasečo se nanj in na katero je bilo naloženega \$12,845.

Radi tega so ga poslali v drugo bolnišnico, kajti v tej bolnišnici ni prostora za skopuhe.

Delavska usoda. — V tovarni Federal Furnace Co. v južni Chicagi se je pripetila eksplozija vsled katere je bil jeden delavec ubit, drugi pa tako težko ranjen, da bode najbrž podlegel poškodbam. Ubiti delavec se je imenoval Nick Marik, 50 let star in stanujoč na Burley Ave. št. 10713, težko ponesrečeni pa Robert Glasnia, 34 let star. Delala sta oba pri nekem modelu. Nick Marik

bi moral vlti tekočo železo in napravljati model in Glasnia je pomagal. Ko je vili tekočo lezo v model, se je nenadoma petila eksplozija in Marik je zadobil na glavi jako težko rano, ima tudi več drugih škodb. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico v južni Chicagi. Njako upanja, da okreva. Zazija se je pripetila radi tega je bila voda v modelu.

Zapreke na ženitvenem potju. — Jako neprijetne so se imele poročni parček popoldan.

Policija je namreč sedaj vnu za onimi, kateri se niso registrirali. Tako sta dva čaja zhtevala tudi včeraj popoldan od nekoga mladega čaja, da naj pokaže svojo registrirano karto. Toda ta je pri sebi in radi tega sta se jaja izjavila, da mora z njima daj se je pa ta ustrah in pripovedovati, da je na ženitvenem potovanju in da ga mlada žena pričakuje na kolodvoru. Policaj mu pa ni hotel verjeti, vendar je šel z njim kolodvor, da bi se prepričal, govori resnice. Ko prišel kolodvor, res zagleda mlado s kovček in vsi pripravljene potovanje. Ko jej mladi pripoveduje, kaj da se mu je petilo, začneta oba v strahu ino usodopolno karto po kovčkih. Slednjič jo vendar dala v nekem kovčku in je glasovno pokažeta varuha ve, kateri se uljudno opravi je to njegova služba in da di tega ne smeta biti razla Seveda sta mu rada odpustila mo da sta lahko nadaljevala tovanje v zakonska nebesa.

Razne vesti.

Kristijanija, Norv. — Pri nem občinskem zasedanju je stni svet sklenil, da bode odnaprej pravi maj zapovedanik. Občinski odbor je nato pritiska socialistov vzprejeti lueijo, katero pošlje v d zbor, da naj vlada proglasi maj kot državni praznik. Naj dobo vse trgovine zapre vse delo naj počiva.

Lakota na Ogrskem. — Ogrski listi poročajo, da so v Budimpešti in drugih v mestih državni uradniki do strirali vsled vedno huje te. Mesto Budimpešta je delo toliko zbranih državnih radnikov, kakor 10. aprila, demonstrirali. Več kot 800 seb je nemo korakalo po ulicah. Večina teh je bila kih že v prilljeni starosti. Izgledali jako izčrpani in dani. Zraven najvišjega sod uradnika je šel najzadnji benec pri sodišču; zraven sterskega svetnika pismonosca brez izjeme so se pritoževali neznosne lakote. V spredu je tudi videlo učitelje iz lj šol, srednjih in višjih učnih dov. Toda vsi so bili jako oblečeni, še slabšeje, kot v njih časih berači. Marš berač bi niti ne pogledal v blake. Toda nič se niso strasaj so vendar vse žrtvovale vero in cesarja ozir. kralja. Sprevodu je bilo videti tudi kaj žensk, katerim je še lakota gledala iz obraza.

Vsi so zahtevali živil in nekako obupnostjo. Obšli so na kralja brezjavno, da naj ukrene, kar bo končalo to nesno lakoto. Dalje ne more tako."

Tako poročajo ogrski Seveda jim "kralj" lahko ga in kedaj bi jim je lahko magal, ako bi hotel. Toda ker ve, ako bi ljudstvu pomagal, bi bil v nevarnosti, da izgubi jo kraljevsko službo, katere se sedaj jako nestalne. Toda se bode ljudstvo kmalu mo, da se bode ljudstvo kmalu veličalo samo prositi, ampak kmalu tako glasno zahtevati, bodo kralja in cesarja se bode časa nčesa bolela. Kajti reč gre samo do gotovo naj lačen žledoce ne vpraša kaj na kakšen način se napolni, pak zahteva svoje, akorsne tem izgubi človek življenje. Nadalje se poroča iz Zagreb da je bil tam prodan 50 let da je bil tam prodan 50 let prešiček za 8000 kron. Neki listi poročajo, da se niso ba vsak dan pelje 60 var Nemčijo.